

Előfizetési ár:

Egy évre — — 4 forint.
Fél évre — — 2 forint.
3 hóra — — 1 forint.
1 hóra — — 40 krajc.

Szerkesztőség

és kiadóhivatal a „Csongrád” könyvnyomdájában, (Grünwald Ferenc-féle ház), hova a kéziratok és előfizetési pénzek is küldendők.

CSONGRÁD

TÁRSADALMI ÉS KÖZMŰVELŐDÉSI HETILAP.

Hirdetési díjak:

Egy hasábos sor egyszeri beiktatása 10 kr., két hasábos 20 kr., három hasábos 30 kr. Legalább háromszori közlésnél a fele díj számítatik. Bélyegdíj külön 30 kr.

Nyilttérben.

minden egyes sor 20 kr. Bélyegdíj külön 30 kr. Kéziratok visszaszolgáltatására nem vállalkozik a szerkesztőség.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Felelős szerkesztő:

DR. CSONGRÁDI GÁBOR.

EGYES SZÁM ÁRA 10 KRAJCZÁR

Csongrád, auguszt. 24. 1890.

A magyar nemzet kettős ünnepet ült az imént lefolyt héten.

Hétfőn augusztus 18-án dicsőségesen uralkodó királya I. Ferenc József születés napját,

Szerdán augusztus 20-án pedig első királya Szent István napját ülte meg kegyelettel.

Szent István, mely előbb csak a katolikus vallásu hívek egyházi ünnepe volt, most már mind és mindinkább az egész magyar nemzet ünnepévé lesz.

Ma már minden igaz fia a hazának, vallás különbség nélkül méltó kegyelettel ülti meg a nemzet első királya Szent István ünnepét. Mert tudja s érzi, hogy Magyarország ezred éves fenállását első királya, Szent István korát meghaladó azon politikai belátásának s bölcsességének köszönheti, mely által a rettegett vitéz, pogány magyar nemzetet a keresztény hitvallás felvétele által, nyugot Európa civilizációjával kibékítette s összekapcsolta és ezáltal a magyar nemzetet az európai népcsaládok közé beiktatta. S csak az általa kijelölt alapon volt lehetséges a magyar állam fenmaradása s kifejlődése.

Az a mély politikai belátás s bölcsesség tehát, melyet a magyar nemzetűl még ellenségei sem tagadhatnak meg, első királyunk Szent Istvántól maradt utódokra s csak ez tette lehetővé a legkülönbözőbb idegen fajú népek közé ékelt kis számú magyar nemzetnek, hogy egy ezred év viszonyosságai közt megtudja őrizni nemzeti jellegét és állami önállóságát, függetlenségét.

Igaz ugyan, hogy a rokonnélküli magyar nemzetnek, itt Európa közepén, hol nemcsak a multban váltakoztak egyre-másra, hanem még ma is, szemünk láttára változnak a népjogaival szorosan összefüggő államformák, a magyar nemzetnek sok küzdelmébe és vérébe került, nemzeti jellegét és állami függetlenségét megőrizni, fenntartani.

De hogy ez a magyar nemzetnek annyi balszerencse, s oly sok viszály között sikerült, az onnan van, hogy a nemzetben, a legváltásosabb viszonyok között is mindig akadtak férfiak, kik a Szent Istvántól öröklött politikai belátás és bölcsesség által vezéreltetve, mindig megtaálták a nemzet boldogulására vezető utat. Minek az 1867 ik évi kiegyezés is egyik fényes bizonyítékát képezi.

S ez az, ami nemzeti és politikai ünneppé teszi Szent István napját: — ami ha ezred éves küzdeltelemjes multunkra visszatérünk szép reményekkel tölt el a jövő iránt.

Hogy azonban a magyar állam konsolidációja az utóbbi két évtizedben nem reménylet mértékben haladt elő, hogy a magyar nemzet az alkotmányos szabadságnak oly teljességét élvezzi, melyet az angolon kívül talán egy európai nemzet sem él

vez; azt dicsőségesen uralkodó királyunk I. Ferenc József bölcsességének, szigoru alkotmányos érzületének s népei iránti atyai szeretetének köszönhetjük. Azért e legalkotmányosabb király legbölcsebb uralkodó születés napja méltán foglal helyet első királyunk ünnepe mellett. S a király születése napján minden igaz hazafi buzgó fohászt küld az egek Urához, hogy az Isten kegyelme minél tovább tartsa meg e jó király életét népei s különösen a magyar nemzet boldogítására!

Kölcsey Ferencz.

1790—1838. (a „Vasárnapi Ujság” nyomán.)

A hymnus hallhatatlan emlékének aug. 8-án ülte meg Szatmármegye száz éves emévfordulóját. Kölcsey Szódemeteren Középszolnokmegyében született. Atyja Almosdon Biharmegyében lakott. Édes anyja Böllöny Agnes az akkori megyei alispánnak volt leánya. A Kölcsey család tagjai jelentékeny szerepet játszottak a megyei közügyek terén. Nagyon fontos Kölcsey eredete, a mit önletrajzában is kiemel. Azon nevezetes levél, melyet 1833. márc. 20-ról Szemere Pálnak, mint legigazibb jó barátjának írt, így hangzik: »A Kölcsey nemzetség — ugymond — már ember emlékeztetől fogva Szatmármegyében törzskönsnek tartatott. A nemzetség levéltárában vagnak levelek tel a XIII. századig. A nemzetség és a megyeiek elejétől fogva úgy hitték, hogy eredetünket Aziából vesszük s javainkat ex prima occupatione et divisione regni birjuk. Ez a nemzetiségi régiség el nem korcsosult ivadékbán arisztokráciai büszkeséget is ugyan, de szeretetet is táplál a hon, a nemzet és a nemzetiség iránt. A költőben az arisztokráciai büszkeség talán nincs, de nemzeti büszkeség (mely szabadság és constitutiókból folyó önértésből jön) igen sok; s ez a hon és nemzet iránti szeretettel egybe igen természetesen olvad.« Kölcsey igen gyenge fia volt. Öt éves korában himlőben szenvedett és ekkor veszté el jobb szemét. E szerencsétlenség igen lehangolta az anélkül is szomorú gyermek nemes kedélyét. Buskomorsága férfi korában is vele volt és ez gyakorolta reá ama hatást, mely őt elvonulttá a világ elől és elzárkózottá az emberiség elől tette. Mint hat éves ártatlan kis fia elvesztette édes atyját, s tizenkét éves korában forrón szeretett jó anyját, a kit ő tiszta szivéből imádozott. Egy ily „kis fia mit tudjon még a halálról? Oh ő tudott erről, ő érezte drága szüleinek pótolhatatlan veszteségét! Egész élete végéig mindegyre csak azt hajtotta: „mindjárt értem a legelső mozdulatot keblemben (a mennyire emlékezem) Bánatos vala az érzés, de szelid. Egy papirosra írák fel a Böllöny Agnes nevét és még egyet, még egy nevet, mely nekem most is, 43 ik évemben oly kedves, mint a 11 éves gyer-

meknek vala. De a név szentebb, mint ideirhassam, szentebb, mint a közönség e tárgyról valamit tudhasson.« Kölcsey e viszonyára nagyon homályosan célozott és ezért későbbi életirói és barátai vajmi keveset tudnak.

A magyar nemzet zivataros korszakából maradt ránk a magasztos tartalmu „Hymnus” ezen istenies dal, a melyet, míg a magyar, magyar marad, ajkáról mindig büskén és énézetesen gördít le. Az eszmében gazdag tudománytelt „Parainesis” szerzője szintén Kölcsey volt, a melyben ő magasztosan emlékszik meg az emberiség különféle tulajdonságairól.

Miután ama szerencsés helyzetben vagyok, hogy „Parainesis” épp kezem ügyébe van, szolgálak néhány nagyszabásu bölcselkedésével: »Mit mondasz azokról, kik azért gyöölölik az emberi nemzetet; mert ők szerencsétlenek? Ki nem lehet szerencsétlen, vagy ki az, aki életében egyszer akkor magát szerencsétlenné nem érte? Magad vagy oka szerencsétlenségednek? Türed a mit okozál. Sors hozta magával bajaidat? Mit tehet az emberiség róla, hogy így történt? Gonosz emberek miatt szenvedsz? De miért kell néhány gonosz miatt az egésznek gyöölöztetnie? Gondold meg: azalatt, míg téged gonosz emberek nyomoruságba sülyesztettek; másokat a jók nyomuságból emeltek ki. Itt a falut vad kéz porrá égeté; ott egy másat jóltevő kezek porból ujra épülni segítettek. Itt egy ember rabló által hal meg; amott egy nemes szívu önéltét veszélyeztetve ugrik hab közé, egy előtte ismeretlent megmentendő. Örömeid és keserveid közt szünetlen szeretettel viseltésél az emberiséghez, melyek kebeléből az erény magvai még soha ki nem száradtak.

Egy másik gyönyörű részlet ez: »Szerencse után jár a sokaság; s ezért a szerencse a szerencse kedvencei megtájják azt, s benne az egész emberiséget. Ez is egyik bő forrása az embergyöölöletnek. Hidd el a szerencse ragyogásai közt nehéz az emberiség valódi becsét érezni. Sok embert ezer meg ezer körülmény összeütöközése szinte észrevehetetlenül magasra tol; s ők azt hiszik, mintha felsőbb erők állának szolgálatukra, s mintha a ragyogást bámuló, vagy kegyelmet váró sokaság minden nagyra és nemesre alkalmatlan lenne. Nem tudják, hogy a körülök tolongó emberek lealacsonyulása egyedül az ő művök. Egy intésre készen lennének nagyot és nemesit mívelni: éltöket szépért és jóért feláldozni, kik porban másznak; mert tőlük úgy kívántatik. Az emberek legnagyobb része saját chaktert nem bír; de annál inkább bír hajlékonyságot bizonyos körülmények közt mástól és más által minden jót elfogadni. A szerencse fiainak tartozása nem az, hogy egykorukat bizonyos gyengeségek miatt gyööljék; hanem őket fogékony-ságaiknál fogva magasabb erkölcsi állásr segítsék.

Hogy mily nagyszerű hazafias ünnepe volt az, a melyet Szatmármegye rendezett Kölcsey századik évfordulóján, arról a hazai sajtó tesz erőteljes tanubizonyságot. Nem volt oly magyar lap a hazában, mely gyönyörű szavakban ne emlékezett volna meg a magyar politikai és irodalomtörténetnek legideálisabb alakjáról, a lángszavu szónokról, a lelkes honfőről, a hazafias költőről, a mélygondolkozású tudós és bölcsészről, hazánk egyik legnagyobbjáról!...

Bartok Lajos zseniális költőnk és szimfónikus ragyogó ódában dicsőíti Kölcsey emlékeztétét, melynek otolsó strófája ekként hangzik:

Oh tiszta fény, kinek nincs semmi árnyad,
S árnyak honából tűndökölés felénk!
Felhők fölött vagy, ám egész hazádnak
Felhők fedik még a szelő reményt.
Tárd föl küzdelmink ott, s szívteped vágyad
Örök tűzét, mit sir el nem takart,
Akkor meghallja a nagy ég imádat,
Akkor megáldja Isten a magyart!

Azon nevezetes időben, midőn az irodalmi mozgalom politikaiává változott: Kölcsey is kilépett a harctérre, érvényesítvén szellemi erejét Szatmármegyének ama fontos munkálataiban, a midőn az alkotmányt és nemzetiséget kellett megvédelmezni. Itt ismerkedett meg ezen harc vezérférfiaival: Br. Vesselényi és gr. Károlyi Györggyel. A pozsonyi országgyűlést nem várhatta már be; az ósdiak a megyében elnyomták a szabadelvű véleményeket és oly utasításokat tettek neki, a melyek elveire még csak gondolni sem akart. Midőn az országgyűlésről távozott, az országgyűlési ifjúság gyászt öltött. Kossuth Lajos ekkor szintén gyászkeretben adta ki országgyűlési tudósításait, a melyek ezen remek becsű sorokat tartalmazták: „A tiszai követek asztalánál egy férfi állott, kinek halk szózata szent pietas ihletéseként rezgett végig a csontvelőkön. Egy erős lélek töredékeny test láncái között. Tar agyát őszbevegyült kevés hajszálak lengték körül; szintelen arcan ezernyi virrasztott éjnek tikkadtsága ült; egyetlen szemében a nemzet minden mult, s jövő bánata tükrözött. Szava tompa,

A „CSONGRÁD” TÁRCZÁJA.

KOSSUTH LAJOS.

Turiban él a remete,
Kinek szeme könnyel tele:
Hazájától távol él ő,
De honszerelme mégis hő.
Oh! „nagy magyar” nemzetünknek
Fia marad. És szívünknek
Hőn dobogása jelzi azt,
Hogy szeretjük a „nagy magyart.”

Mert hisz' „egyszer megizente,
Elfogyott a regimentje...”
Dehogy fogyott! nem fogyhat el;
Mert a magyar nem vesztet el!
Szabadságunk „Nemtője” vagy
Tetted dicső volt! nemes! nagy!
Oh! „Él magyar, áll Buda még!”
Hol csatákat vívott e nép.

Szent jelszavad a „Szabadság,”
Mely megtörte a rabigát!
Negyvenvezben dörgé az ég:
Hogy éljen az „Egyenlőség.”
Nagy értékű drága emlék
A szent, áldott „Testvériség!”
Nincs jobbágság! semmi robot
Kossuth műve boldogított.

E nagy napon, dicső napon
Mely magyar ne magasztaljon
Törhetetlen szilárd bölcsét?
Nem dönthetik meg a tölgyet!

mély és értelen, mint egy siri hang, melynek monoton egyformaságra, csak ritkán, csak az indulatok legfőbb hevében szállongott alá és lön még tompább, még ércetlenebb, még síriasabb, mikor aztán ökölbe szorított jobbát emelve, a reá meresztett szemek előtt úgy állott, mint egy tulvilági lény, kinek szellemszavát, nem úgy, mint másét, az érzéklétege segedelmével, hanem közvetlenül lelkünk lelkével véltük hallani. És e siri hangra siri csendesség figyelmeztetett, melyet, csak az érzelmek villanyos kitörése szakasztott félbe.

Ez volt röviden Kölcsey pályája. 1838. augusztus 24 én halt meg. Siratta a nemzet, siratta e hazának minden igazhitű hazafia. Amidőn Br. Vesselényi Kölcsey halálának szivettépő híret megtudta, zokogva kiáltott fel: „Nem közénk való volt!”

D. T.

A tűz elleni védelem szüksége.

A „Szentesi Lap” f. évi auguszt. 17-én megjelent 97-ik számában, a folyó hó 15-én Filó János szentesi reform. lelkész tanyáján pusztított tüzeset alkalmából, mely a nevezett lelkész urnak csaknem egész évi buzatermését tönkre tette, a folyó évi cséplés ideje alatt, ugyancsak szentesi birtokos Piti József tanyáján előfordult hasonló s az országban évenként ugyanzólóval rendszerint előfordulni szokott s számos várost és falvakat elpusztító tüzesetről megemlékezvén „A tűz és a közönség” cím alatt egy cikket hozott, melyet közérdekű tartalmánál alább egész terjedelmében közlünk.

„Alig van egy nyár, hogy az ország egyik-másik táján, sőt nem ritkán több vidéken egész városrészeket és falvakat ne hanasztana el a tűz, s ez által ezer és ezer család ne esnék a nyomor és szerencsétlenség áldozatává. Ez évben is számos város és falu népének egy nagy része lett koldussá téve a tűz pusztításai által.

Es nem sajtáságos e, mondhatnánk büns közönye az állami közkormányzatnak, hogy bár nincs év, melyben a tűzvészek által okozott nagyobb szerencsétlenségek

felett ne kellene az országnak szomorkodni; még sincs semmi hatályos rendszabály, mely ezen elemi pusztítással szemben hatályos védelmet biztosítana a közönségnek.

Két évvel ezelőtt, hogy Nagy-Károly városának nagy része elhamvadt és a nyomorba esett családok ezreinek szerencsétlensége provokálta az ország minden népének részvétét, felhangzott a sajtóban azon vélemény, hogy a tűz ellen is rendszeres védelem alá kell venni a közönséget és pedig állami intézkedések által, mint ahogy állami célként tüzetett ki az árvíz elleni biztonság. S ha van Európában valahol értelme és fenforog szüksége annak, hogy a tűz elleni védelem egy országos, közös célt képezzen, ez sehol nem indokoltabb, mint hazánkban, hol a könnyű gyulékony anyaggal való építkezés ma még általános s mondhatni mivel sincs korlátozva.

Egy városban, hol téglafalra cseréppel építkeznek, nincs rá eset, hogy a tüzet ne lehessen lokalizálni s meg ne lehessen gátolni, hogy az tovaterjedjen; de nálunk, a gyékény és náddal fedett vidéki városok és falvakban, ha a tűz a maihoz hasonló rendkívüli hőségben kiüt valahol és egy kis szél is kíséri, az Isten véghetetlen kegyelmének tekintendő, ha az egész város, vagy falu le nem ég. S mert egy pár nagyobb városunkat kivéve, minden község ki van téve tűz támadás esetén az összes épületek elhamvadásának; annál fogva nagyon is helyén volna oly rendszabályok életbeléptetése, mely míg egyrészt védelmet nyujtana a tűz ellen a közönségnek, másrészt az elkerülhetlen szerencsétlenség beállása esetén némi biztosítást nyujtana a károsult szerencsétleneknek káraitra nézve.

Há! Istenek, minket szentesieket ez ideig még városunk belterületén ez évben megkímélt a gondviselés a tűzvész pusztításaitól; de ez csak isteni kegyelem, s ha ilyen időben, mint most jár, ki találna utni a tűz, bizony nálunk is könnyen lehetne az messze terjedő szerencsétlenség forrásává. S így nem időszerűtlen ezzel nekünk se

megvilágítatlan bérkájával, megvetőleg pillantottak feléje s vállatvonva modották:

— Ime, egy halgatag, ki nem osztja az általános örömet, ki talán azt sem tudja, hogy Pepe gróf lett Dogevá, s holnap ünneplendi eljegyzését — az adriai tengerrel. — Szegény bohó!

A nép ezen örömrivalgása csak növelte a gróf keserűségét. A zaj elől menekült; de a zaj folyást nyomában volt. Velence képtelen a csendre, kivált ha a farsangi éj örömeihez ily fontos ünnep magasztossága is csatlakozik.

Végre mégis sikertüli látszott terve. Sötét utcákban, elhagyott csatornákon találta magát, s reményleni kezdé, hogy itt a magányban kidühöng heti haragját, szabad folyást engedhet kétségbeesés sajtolta könnyeinek.

Szegény Pepe! Iszonyuan esalódott!

Egy sajká, melyben csupán egy férfi volt, erős karral hajtott sajkájával beleütközött Pepe sajkájába. Az idegen erős káromkodásbaa nyilvántá bosszankodását az üsszelütközés felett.

E hang Pepe egész valóját megresskettető, felsikoltott de már a következő percben sajkájának előrszében termett, dühös kézzel ragadva meg a szemközti jött sajká parkányzatát, s átható tekintettel tükrözé a férfi arcát, kinek hangja annyira megrendítette őt.

— Piombellino! — kiáltott fel Pepe,

— Pepe, a sajkás! — hangzott az idegen sajkáról, miközben félelem és remegés fogta el őt.

A sajkás csakugyan Piombellino, az egykori dús gazdag gróf volt.

— Végre! — ordított fel Pepe kitérő dühvel,

Nincsen szó azt kimondani,
Hogy őt, mint kell imádati!
Magyar Géniuszunk Kossuth:
Lépteitől arany az ut!

Büszkén hirdetik a nagyok:
Hogy a fényes csillag ragyog.
Ragyog is a derűs égen!
„Független” légy magyar népem!...
Dicsőn harcolt csatárean,
Diadala volt az érem!
Diadala érem marad,
Mert a magyar már is szabad!...

D. T.

A velencei oroszlán.

Folytatás. (17)

Mialatt az örömtias nép üdvkiáltások s diadalmi ének között a leendő Doge palotája előtt egybegyülekezett, azalatt Pepe ismeretlenül kisurrant a palota egyik hátsó sajtáján. Sajtájába szállt s egykori foglalkozásáról megemlékezve, elmenekült a város elhagyottabb részeibe, hogy a sötétségben elrejtse kinjait s kétségbeesett szívének, lázas elméjének a hűvös éjben némi enyhítet keressen.

Hosszu, barna küpeny fűdé testét, hasonló színi tollal nem ékített füveg takaró homlokát, s annyira beárnyékolá arcát, hogy a sűrűve ide-oda hajtott, megvilágított sajkák között is áthaladhatott a nélkül, hogy valaki által felismerttetett volna.

Sokáig járt fel s alá a kurjongatva zajongó vidám halászok és sajkások járművei között, hallgatózza és mégis mit sem hallva, szemlélgetve s mégis mit sem látva. Azok, akik szemközti jöttek

foglalkozni. S itt először is a megyei hatóságra apellálunk. A kormány talán két évvel ezelőtt szigorú rendeletet adott ki a törvényhatóságokhoz, hogy a megye köz, ségeiben a tűzoltó egyleteket megalkossa. Ez mind a mai napig nem történt meg. S ha Szentesen, hol a nép maga kitűnő tűzoltó, különös súlyt nem fektetünk is a tűzoltó társulat megalkotására, bár szükség esetén ez itt is nagy szolgálatot tehetne; de annyival inkább súlyt fektetünk arra, hogy — tűzrendészeti szempontból — a közbiztonság érdekében minden elővigyázatosság hatósági rendszabályba foglaltassék az egész megye területére.

Ez irányban eddig a mi megyénkben semmi intézkedés nincs téve, s ez rendkívüli mulasztás, melyre jó lesz gondolni azoknak, akiket e tekintetben az intézkedés kötelessége és ennek elmulasztásával járó felelősség terhel.

S a hatóság nem pusztán a tűz elleni védelem, de a megtörtént szerencsétlenség után a fennforgó károkkal szemben is gondoskodhatnék enyhítő eszközökről.

Mert igaz ugyan, hogy módjában állna minden embernek tűz ellen biztosítania magát; de az emberek ezt rendszeresen elnegligálják s akkor siratják meg, mikor már megtörtént a szerencsétlenség; de a közönség ezen közönyével szemben ki lehetne mondani a közszégy, vagy megyei kényszer-tüzelleni biztosítást.

Mikor nincs bajuk az embereknek, nem szívesen tudnak az ilyen kötelező, kényszer-biztosításról; de a hatóságnak a közjó és közbiztonság érdekében nem szabad törődni a közönség egyéni tetszésével.

Jó lesz azért, ha az a miniszteri rendelet, mely e tárgyban már két évvel ezelőtt leérkezett a vármegyéhez, s valahol az alispán fiókjában alszik, ha valamely alakban életre lesz hiva.

Az öltözködés egészségi tekintetéből.

Testünk melegegének gondozásával a legszorosabban függ össze egészségünk, könnyebben el-

— végre-valahára kezeim közé kerültél rabló s nem foglak elszalasztani!

Ezzel Piombellino sajkájába ugrott, megragadva karját, s menydörgő hangon kiáltott:

— Végre megbosszulhatom magam rajtad, pokolnak fajzata! Végre megtudom, hová s mivé tetted Lorenzát?

Pepe gróf sajkája ezalatt messze uszott a hullámokon, ő pedig boszut szomjazva állott halálos ellensége előtt.

Piombellino öreg emberré lett a lefolyt idő alatt; haja megőszült, homlokát mély redők boriták; de azért ama gomosz, amaz ördögi mosoly, melylyel egykor Lorenza ketségbeesését szemlélte, még mindig ott lebegett vékony ajkain. Hasonló vad kiabálással, hasonló mély gyűlölettel válaszolt Pepének.

— Lám, lám, kedves gróf! — mondá gunyosan és Pepéhez fordulva, — én itt magánosan kalandoz szerte a sötétben, kedvésnél révedező gondolatok között, míg Velence önt Dogéjának választja s örvendezve, ujjongva harsogja nevét.

— Igen, sátán! — válaszolt Pepe, — itt kalandozok. Hanem most tünnepe lesz a pokolnak; mert rátaláltam, kit tíz év óta kerestem.

— Nagy megtiszteltetés reám nézve, méltóságos uram! — válaszolt gunyosan Piombellino.

— Igen, tíz éve, hogy kereslek, — folytató Pepe, — elakartam téled rabolni Lorenzát.

— Hasztalan pazarolta idejét, uram!

— Szólj, nyomorult, hol van ő?

— Életemre esküszöm, kedves grófom, — szólt nevetve Piombellino, — magam sem tudom, hol van jelenleg, rég idő óta nem láttam őt.

(Folyt. köv.)

tűzük a táplálék hiányát, mint a melegség eloszlásának tartósabb megsavarást. A ruhásat jelentősége az ember testi jóllétére éppen abban áll, hogy a melegvesztésnek valamennyi módját szabályozza.

A ruhakészítéssel használt anyagok egyrészt a növény-, másrészt az állat-világból származnak, ezek változatos feldolgozása képessé tette az embert, hogy öltözetét minden klímához és időjárás-hoz hozzáalkalmassa.

A legkönnyebb öltözet is hatással van a test-beli meleg kiadásának módjára. Legelőször is visszatartja a testből kisugárzó meleget egyidőre a test közelében. A testből kisugárzó meleg egy része a ruhában marad, másik része gyorsabban, vagy lassabban átmeleg rajta és aztán felszínéről sugárzás által tovább terjed. A ruha anyagában és a líkacsiban foglalt levegő, valamint a test és a ruha közé eső levegő réteg a testből kisugárzó meleg egy részét magokba szedve, ezáltal folytonosan melegesenek, úgy, hogy magát a bőrt sem érintik a külső levegő hőmérsékének ingadozásai. Nem érezzük, hogy a téli hideg levegőben testünk melegének nem csak egy része elvesz kisugárzás által; mert a felöltözés következtében nem bőrtünkbe, hanem a ruha felszínén történik ez a kisugárzás, úgy hogy ruhánk fázunk helyettünk.

Ha ruházatunk két, vagy több rétegből áll, mely nem simul feszesen egymásra, hanem bármily csekély térség marad közöttük, nagyobb mértékben késlelteti a meleg elszállítását, úgy, hogy azon következtetésre jutunk, hogy nem maga a szövet anyaga hanem alakja és térfogata okozza azt, hogy különböző anyagu ruhákban át különböző mértékben távozik a melegség.

Most már megértjük azt is, hogy miért készítik a téli szöveteket vastagabbnak, mint a nyáriakat és miért huzzuk egyik ruhát a másik tetejére, mikor hideg van; mert ezáltal megnagyobbítjuk a testünk körül levő és felesleges meleget átvevő légréteget s ez által lehetetlenné tesszük, hogy a hideg az öltözetet áthatoljon.

Amennyire begombolkozunk télen, amily gondosan tartjuk távol a hideg levegőt, éppen olyan nyílt kebltűk vagyunk nyáron. Nagy melegben igen könnyű anyagu és bő ruhákat viselünk, melyek a lehető leggyorsabb légeserét engedik meg. Ő ülünk, hogy minél több meleg sugárzik ki belőlünk.

A jobb módok általában egyszerűen öltözködnék, az évszakhoz, időjárás és korukhoz képest. A divat, melynek más tekintetben sok hiba nyomja a lelkét, aránylag kevésbé bűnös e tekintetben, bár a szépség, félrevezetve a ruhakészítéssel élénk fantáziája által, sajnálatra méltó könnyelműséget tanúsít néha és kivált télen, nagyon könnyedén öltözködik, de eltekintve a divattól, öltöztünk megválasztásában nem mindig találjuk el a középútat, amennyiben egyik ember túlságosan elkenyesteti magát ruházatával, míg a másik minden meggondolás nélkül lesz a testedző rendszer követője, mely bravournak nem egy ember esett már áldozatul.

Legnagyobb vétkeket követ el a divat az öltözet egyes darabjainak célszerűtlen szabása által. A női túlságos mélyen kivágott ruhái sem az esztétikai érzéknek, sem az egészség-ápolás követeléseinek nem felelnek meg; de azon szűk, kemény ingallérok, nyakraválók, melyeket gyermekek és férfiak gyakran viselnek, nem kevesebb károztást érdemelnek, minthogy a nyak ereit nyomják, vérpárgást okoznak az agyvelőben. — A szűk fűződerek eltorzítják a mellkas természetes alakját, nehezítik a légzést, megváltoztatják a has szerveinek, — különösen a májnak — helyzetét és alakját, savarják az emésztést és gátolják a törzs izomszatának működését. Ugyanezt teszi a szűk férfiaknál, ha túlságosan szorítva huzzák.

A cipők és csizmák többnyire, célszerűtlen készítésük miatt, öltözetünknek leghibásabb részai. Ugy tünik fel, mintha a lábbeliek az volna a rendeltetés, hogy lábaink természetes alakját megromtas, a lábizületen erószakoskodják s nagy újítást elnyomorítva és tyukszemeket neveljenek. Ritka az olyan felnőtt ember kinek lába valami módon eltorzulva nincsen. Minden művelt embernek magáról kötelessége gondot fordítani e kérdésre.

A szoros harisnya-kötők kerülendőek; mert gátolják a vér keringését az alszár és lábfej ereiben s ér csomók képződésére adnak alkalmat, mi lábaink megromlásához nagy mértékben hozzájárul.

A fejet és nyakat közönségesen igen is melegen tartjuk. A fej borítékának könnyűnek és szelídnek kell lenni. El kell hagyni a házi sápkák viselését a szobában; mert ezek gátolják a víz elpárolgását és a meleg kiadását a fej bőrről. Régi egészségi szabály, hogy a fejet hűvösen kell tartani; a nyaknak és az arcnak meg kell szokni a külső hőmérsék ingadozásait, különben túlságosan érzékeny lesz, úgy, hogy elég csak egyszer letenni a megszokott meleg nyakraválót és előáll a torok, vagy gége-hurut.

Dr. G. B.

H I R E K.

— Kossuth Lajos nagy hazánkfiának nevénapját impozánsan készült megünnepelni vasárnap este a helyi intelligens és hazafias ifjúság a Polgári Kör díszes nagy termében. Hisszük és reméljük, hogy a közönség mentől nagyobb számban fog a rendkívül fényes Kossuth-estén megjelenni.

— Halálozás. Bogyó Mihály a csongrádi polgári és elemi fiúiskola tornatanítója f. hó 18-án 38 éves korában meghalt. Halálát hosszas szenvedés előzte meg s fájdalmas, sorvasztó betegség tette tökre a hosszú életet ígérő erős fizikumát. Temetése 19-én kiváló nagy részvét mellett ment végbe s impozáns gyászmenet kísérte koporsóját a sírig. Sirjánál Kása Károly kartársak megható szép beszédben bucsuzott el a kartársak nevében tőle, majd Blázsik Márton szolgabíró mondott köszönetet az elhunyt tisztelőinek a tanúsított kegyeletért. Áldás legyen emlékezetem!

— Törs Kálmán Szentese város országgyűlési képviselője f. hó 23-án érkezett Szentesre, s másnap fogja beszámoló beszédjét megtartani. Ugyanaznap este, Lajos estélyével egyidejűleg, tisztelőre bankett lesz a szentesi 48-as mépkörben.

— Megerősítés. Bodor Ferencz tisztelt barátunk — mint örömmel értesültünk — a napokban Kecskemét városi rajztanári állásában végleg megerősített.

— Legujabb! A mult szombat délután egy ifju lovag, hogy bemutathassa lovagoló tudományát a n. é. közönségnek, vágatott a népkertbe és ott a nép között akkora port csapott, hogy alig lehetett a portól látni. Nem értjük, hogy mit gondolt az ifju lovag Népkertünkről, de azt jegyezze meg az a bizonyos lovag ur, hogy a Népkert nem löversonnytér, ergo ott nem illik lovagolni. Rendőrségünk figyelmét az ilyen kihágásokra különösen felhívjuk.

— Vakmerő rablások. F. hó 20-ára virradóra eddig ismeretlen tettesek hatoltak be Ujszászi László lakására. Az ablakfélfát kifeszítették és az így keletkezett nyíláson a szobába törtek, honnan az összes ágyneműt és két nagy selyemkendőt loptak el. E hó 21-én pedig Parlasi Mária korcsmájában éjjel Lajos János helybeli lakos zsebéből 75 frtot valamely csavargó elkezdte, a mely műtét után megugrott. A gonosz tetteseket rendőrségünk nyomozza?

— Színészeink f. hó 20-án bucsuztak el Csongrád város műpártoló közönségétől. Ezuttal Szligeti Ede kitűnő népszínműje került színi, mely egyszerűsége miatt a bucsulódást képezte.

— Öngyilkosság. Szilávik János helyi vendéglős édes anyja 60 éves korában gyufa meggelvetett véget életének. Tettenek okát nem tudjuk.

— Az Emke ez évi rendes közgyűlését f. évi szept. hó 7., 8. és 9-ik napjain Déván fogja megtartani. Ezen közgyűlés alkalmából az Emke fiókegyleteinek elnökei, titkárai és pénztárnokai közös értekezletre hivatván meg, a gyűlésen a szentesi fiókegylet is képviselve lesz.

— Segély a tanítóknak. Paksy János és Molnár János tanyai tanítók, hogy a Budapesten f. hó 20-24-ik napjain tartandó IV. országos tanító gyűlésen megjelenhessenek, pénzbeli segélyért folyamodtak a tanácsbör. A városi tanács méltányolva a tanítók kérelmét, folyamodók részére fejenként 15-15 frtot utalványozott ki a közpénztár terhére.

— Szabad a vadászat. F. hó 15-től kezdve minden vadra szabad nálunk a vadászat. E sport kedvelői már legnagyobb részben ki is váltották a vadászati jegyet olyanok is, kik sem a helybeli vadászársulatnak nem tagjai, sem egyáltalában vadászati területtel nem bírnak, s így a vadászati jogot leginkább csak tiltott területeken gyakorolhatják. Az ily vadász-sportmannokra felhívjuk a vadászársulat figyelmét; mert különösen az általa bérelt területeken üzik a tiltott vadászatot.

— Értesítés. Dr. Csongrádi Gábor lapunk felőlös szerkesztője f. hó 22-ikén fürdő utjából kórházba visszaérkezett.

Értesítések.

Szentese város képviselő testülete f. é. június hó 16-án tartott ülésében a városi polgári leányiskolánál az 1890-ik tanév elejével a IV-ik osztály felállítását elhatározta.

A tek. képviselő testület ezen intézkedéséből kifolyólag a városi iskolaszék a tek. városi tanácssal egyetértőleg úgy a tanerők, mint a tanhelyiség és butorzat előállítását illetőleg megtette a szükséges intézkedéseket. A IV-ik osztály tehát f. évi szeptemb. hó elején a városi polgári leányiskolánál bizonyosan meg fog nyitattani.

Midőn ezen körülményről a nagyérdemű közönséget ezennel tisztelettel értesitem, egyuttal ezen most már teljes négy osztályra kiegészített intézetet becses pártfogásába ajánlom.

Szentesen, 1890. auguszt. 13.

KISS ZSIGMOND,
isk. székü elnök.

A nm. vallás és közokt. ministerium f. é. jul. hó 29-én 31089. sz. a. kelt intézvényével megengedte, hogy a Szentes város közönsége által föntartott gymnasiumnál az 1890. tanév elejével a VII-ik, az azt követő tanévben pedig a VIII-ik osztály felállítását.

A ministeriumnak ezen intézkedése folytán gymnasiumunk oly helyzetbe jutott, hogy most már növendékei gymnasiumi tanulmányait itt helyben teljesen befejezhetik s innen egyenesen magasabb szakpályára léphetnek.

A midőn ezen körülményt a nagyérdemű közönség tudomására juttatni szerencsém van, egyuttal arról is értesitem, hogy a városi tek. gymnasiumi bizottság folyó hó 9-én tartott ülésében a VII-ik osztálynak a kellő időben leendő megnyitása iránt már intézkedett is. Ugyanezen ülésében határozta tandíjak felől is oly módon, hogy a négy alsó osztályban meghagyta a régi tandíj összegeket (helybeliekre évi 12 frt, vidékiekre évi 15 frt), azonban az V-ik osztálytól fölfelé a ministeri rendelet értelmében tekintet nélkül a tanulók helybeli vagy vidéki voltára, a tandíjat minden tanulóra nézve évi 24 frtban állapította meg.

Szentesen, 1890. auguszt. 9.

ZOLNAY KAROLY,
gymn. igazgató.

CSARNOK.

A nagyboldogasszonyi elite-bál.

A népkerti szinkörben gyűjtötte össze Nagyboldogasszony napján a csongrádi fiatalság városunk előkelő közönségét. Már az esti órákban ragyogott szép népkertünk a diszes lapionoktól; szöveg szokatlanul lepott meg mindenkit az a esti kép, melyet akkor a népkert öltött. A szinkör, mely di-

szes táncteremmé lőn átalakítva, virágokkal volt igen ügyesen feldisztve. Virágos kertben képzelte magát az ember, midőn belépett. Virágok körvették minden oldalról, virágok nemes illata árasztotta el a tánc terem tete levegőjét.

A hölgyek fehér kivágott bál-i toilletben jelentek meg és keblüket gyönyörű rózsacsokrok ékesítették.

Az tunepies bálát a nagykörösi derék Farkas Laci bandája nyitotta meg; mintán az imponans felvonulás megtörtént. Az első négyest 18 pár lejette. Hogy a bál ily nagyszerűen sikerült, az csak a buzgó intelligens rendezők nemes fáradozásának és ügyességének köszönhető. Jó kedv, kedélyes hangulat és élénkség nem hiányzott, sőt még tetézte a rendezőség figyelme, mely még arra is kiterjedt, hogy a fiatalság alig engedjen pihenőt a hölgyeknek.

A bál nem volt túlnépes, hanem annál kedélyesebb.

Azon 18 pár, mely a négyeseket táncolta, rendkívül jól mulatott, a táncok nagy animóval folytak, s a kedélyes hangulatot lenyitgő fesznek még csak nyoma sem volt.

A táncrendek nemesen egyszerűek voltak és annyiban diszesek, amennyiben a hölgyek rózsás arcai kölcsönöztek annak éket és fényt.

A költség, a mit az intelligens rendezőség a bálra áldozott csak fokozta az est sikerét és azon reményt tápláljuk, hogy ha jövőre bálát rendeznek, szintén ily fényesen fog sikerülni.

A jelenvolt kedves hölgyek közül a következők neveit sikerült feljegyeztünk:

Kisasszonyok: Grttwald Gizella, Réti Viola, Réti Ida, Ehrlich Laura, Lipowszky Berta, Gützl Berta, (Szentes), Bozó Veron, Kádár Henriette, Boda Maris, Turi Erzsé és Julis, Kövesdi Jolán, (Kun-szt-márton), Szepesi Beris és Csernus Etel.

Urnők: Lampel Fülöpné, Draakovic Dezsőné, Naumann Doriné, (Szentes), Holló Józsefné, (Félegyháza), Komjáthy Mórné, Kövesdi Károlyné, (Kun-szt-márton), Lipowszky Andorné, Paksy Józsefné, (Budapest) Réti Ferencné, özv. Tary Lászlóné, ifj. Váradi Lajosné, Turesányi Lajosné és Vladár Sándorné.

Farkas Laci bandája hozta művészi esen a talp alá valót és bizonyosan büszke lesz arra, hogy Csongrád város intelligens közönsége élvezte zenéjét, a mely csak a hajnal pirjáján hallgatott el.

D. T.

Bucusu-bál.

A helybeli iparos ifjuság a „Polgári Kör“ kert helyiségében tartotta meg a bucsu-bálát.

Ezen bál iránti nagy érdeklődés után mindenki sokat várt s az eredmény meg is felelt a várakozásnak; mert akár a mulatság szellemét tekintjük, mindenképp a legsikerültebbnek mondhatjuk. Egyébként az ifjuság bálját mindig a fesztelen jó kedv jellemezte és az, hogy ott jelen meg legnagyobb számban a táncoló fiatalság, a mely biven a leg-

nagyobb egyetértéssel járja a táncokat nem laukadó erővel.

A rendezőség mindent elküvetett a táncvígalom sikere érdekében.

A négyeseket kettős kolomban 70—80 pár táncolta — s ebben a nagy és szép közönségben ott voltak városunk legszebb leányai oly nagy számban a minőben csak ritkán látjuk őket együtt egy-egy bálban, különben a jó kedv meg is teremhetett, mikor a félegyházi első zenekar Almássy Menyhért vezetése alatt húzza a talp alá való csárdásokat, a miknek a vége csak reggel 7 óra felé lett.

Mielőtt bezárnók referádánkat megjegyezzük, hogy egy pár leány inkább elment az elite-bálba, — de tisztelet a kivételeknek — ha végig nézzük őket s az egy pár társait bizony elmondhatjuk, hogy ha! ha! ha! Az ifjuságnak lesz is reakjuk gondjuk.

Még megemlítjük a jelenvolt szép hölgykoszorút.

Leányok: Grttwald Mariska (Kun-szt-márton), Bene Mariska (Félegyháza), Rab Annus (Félegyháza), Kis Vilma (Csépa), Resz Rozika (Szentes), Csányi Etel, Hajdu Mari, Kasztel Viktor, Kis Juliska, Gálfi Juliska, Patyi Mária, Pádár Mari, Döme Veron, Likocki Lujza (Oroszáza), Kis Vilma (Csépa), Gyergyades Juliska, Kádár Róza, Krieger Róza, Pirooska Rozália, Fehér Róza, Kása Juliska, Bodi Orzsi, Gálfi Mariska, Vince Hermina, Tóth Terézia, Kádár Tereska, Tóth Annus, Turi Mari, Tekulits Fáni (T-Kürt), Zubek Mari (Fehértó), Mészáros Franci, Nagy Málosi, Makai Annus, Márkus Etel, Szabados Rozi, Oláh Annus, Polyák Etel, Dragolovits Etel, Bozó Erzsé, stb. stb.

Asszonyok: Kevicki Ferencné (Szegvár), Zsiga Jánosné, László Mihályné (Oroszáza), Szvoboda Imréné (Csépa), Horváth Sándorné (Kun-szt-márton), ifj. Csányi Mihályné, Bani Józsefné, Zöld Antalné, Király Gergelyné, Kádár Györgyné, özv. Mészáros Istvánné, Illés Pálné, Sineger Vendelné, Krieger Lajosné, Csányi Istvánné, Táncos Jánosné, Tóth Jánosné, Kammerer Pálné, Tóth Istvánné, Bernát Sándorné, Gálfi Antalné, Kádár Sándorné, Vince Sándorné, Kis Jánosné, Kasztel Jánosné, Kádár Jánosné. stb. stb.

Szerkesztői üzenetek.

— „Belviz ügyünk“ című cikkünk tárgyhalmaz miatt jelen számunkból ki maradt, jövő számunkban hozzuk.

— Egy tanuló. Helyben. Mi általában készséggel és szives örömmel adunk teret lapunkban helybeli ifjaink sikerültebb szellemi productumainak; e-lunk lévén ezal ifjainkban az ambiciót növelni csak keressenek tehát fel bennünket dolgozataikkal; ha egyáltalában méltók a közlésre, mindenestre közöljük azokat.

— B 5. Nem közölhetjük. Hirrovatunkban megemlékeztünk róla, s ez elég.

— Képzőintézeti növendék. Helyben. Romános balladája felette gyenge, mert az sem román, sem ballada; inkább írjon élvezhető prózát.

— Bavolek. Helyben. Erzelgős frázisokkal, versalakban irt nagyon gyaló silány próza. Ne vesztessse drága idejét szellemi rugdalózásokra. A versfaragást nem ajánljuk Önnek ezért ne is pengess a lantját. Versének címét a mellényszében felejté? Jó éjt! . . .

A „CSONGRÁD“ KÖNYVNYOMDÁJA

CSONGRÁDON.

Elvállal minden, a

könyvnyomdászat körébe vágó munkákat,

ugymint:

diszes számlák, jegyzékek és tudósító levelek, eljegyzési és esketési kártyák, izléses meghívók és tánczrendek, étlapok, városi és községi hivatalos nyomtatványok;

ÁRJEGYZÉKEK, CIM-, ASZTALI ÉS NÉVJEGYEK, GYÁSZLAPOK

táblás kimutatások, takarékpénztári mérlegek, időszaki és folyóiratok, hirdapok, művek, diszes kivitelű szalag-aranyozások,

Ipar és kereskedelmi körlevelek, ügyvédi és irodai nyomtatványok, levélpapírok és borítékok cégnomással,

FALRAGASZOK stb. stb. minden szín és nagyságban gyors, pontos, izléses és jutányos áron.

Ugyanitt a

CSONGRÁDI

című társadalmi heti közlöny részére előfizetések elfogadtatnak, hirdetések felvételnek.